

Dödens etik och praktik

Det tredje seminariet på temat "dödens riter och platser" berörde bland annat frågor som alternativa begravningar och museernas samlingar av mänskliga kvarlevor.

AV CHARLOTTE HYLÉN-CAVALLIUS

De ritualer som omgärdar döden och utformningen av dödens platser kan säga oss något om sociala och kulturella gränser, gränsöverskridanden, estetiska processer, kreoliseringar och förändringar av det samtida Sverige. Sedan våren 2000 har Kulturmötesgruppen inom Samdok diskuterat ett gemensamt projekt kallat *Dödens riter och platser i mångfaldens Sverige*. Två seminarier har tidigare arrangerats i syfte att ringa in intressanta områden. I början av september arrangerades det tredje seminariet i serien på Stadsmuseet i Göteborg. Vårdar var Göteborgs stadsmuseum och Världs kultur-museet i samarbete med Kulturmötesgruppen och Samdok. Ett syfte med seminariet var att föra vidare diskussionerna om projektet, framför allt med fokus på dokumentations- frågor. Vilken beredskap finns på museerna för att handla i samtiden?

Inledningsvis beskrev Christian Richette, Nordiska museet, förarbetet till seminarie-serien. Han delgav bland annat erfarenheter från en vandring med Kulturmötesgruppen på Skogskyrkogården med etnologens "glasögon" och perspektiv, på Alla helgons dag 2001. Det som slog dem under vandringen var inte minst den omfattande blandningen mellan skilda kulturformer.

Från jord är du kommen

Därefter talade biologen Susanne Wigh-Mäsak om ekologiska begravningar; en ny begravningsmetod som framgent kan komma att

påverka våra begravningsskick. Den döda kroppen frystorkas genom att nedsänkas i kväve, utsätts för ett ultraljud och sönderfaller i millimeterstora bitar. Den första anläggningen prövas nu i vinter i Jönköping och Jönköpings läns museum kommer att följa reaktionerna. Intressant nog är människor mest positiva till metoden i områden där kremeringsmotståndet är starkast.

Deltagare vid det fjärde seminariet om Dödens riter och platser i mångfaldens Sverige på innergården till Göteborgs Stadsmuseum. Övre raden fr v: Le Larsén, Susanne Wigh-Mäsak, Mats Sjölin, Claes Hindenfeldt, Elisabeth Brundin, Elisabet Eriksson, Birgitta Witting, Nicholas Waller, Christian Ri Lotten Zelterström. Nedre raden fr v: Charlotta Andersson, EvaTua Fkstr

Om ekologiska begravningar blir vanligare i framtiden kommer många nu pågående verksamheter att påverkas.

Elisabeth Eriksson från Falbygdens museum gjorde ett inlägg om likkistetillverkning som väckte frågor om vi ska ha kistor i framtiden, hur de kommer att utformas och vem som sätter gränserna. I Falköping finns idag Skandinavien

största likkistefabrik och över 60% av alla kistor tillverkas i trakten. Museet vill bland annat fotodokumentera en fabrik som stått orörd sedan den lades ned.

Hantera minnen och kvarlevor

Därefter berättade Marie Nyberg, Göteborgs Stadsmuseum, vad som skett med de föremål som togs tillvara efter diskoteksbranden på Backaplan i Göteborg då sextiotre ungdomar omkom. I ett första skede tog museet hand om föremålen från den minnesplats som uppstått. Blommor, fotografier, nallar och texter, allt indränkt i regn och snö, samlades in. I ett andra skede gjordes en insamling av starkt laddade föremål i själva brandlokalen: förvridna stolar, två påsar aska, en vägg med ett avtryck av två ungdomar som håller om varandra. Museet kontaktades av anhörigföreningen som önskade en utställning till minne av de döda inför invigningen av den renoverade brandlokalen på treårsdagen av händelsen. Nu har en ny minnesplats växt fram på platsen och det finns planer på att permanenta den. Charlotta Andersson, Världskulturmuseet, talade därefter om de policydiskussioner som förs rörande handhavandet av mänskliga kvarlevor. Museets hållning är att allt skelettmaterial ska hanteras enligt ICOM:s yrkesetiska regler 6:7 och policyn är i nuläget att ge de ursprungliga ägarna tolkningsföreträde, att ställa ut materialet i samarbete/samråd med de grupper materialet kommer från och att vara öppna för att återlämna föremål. Hennes föredrag ledde tankarna rakt in i slutdiskussionen om dokumentationsinsatser i samtiden och det fortsatta arbetet i projektet. Vilka etiska regler påverkar samtidsdokumentationen? Vad hindrar och möjliggör för museerna att delta i samhällsdebatten?

Nytt nätverk

Till seminariet hade Mångkulturellt centrum med bidrag av Kulturen producerat en skrift om *Dödens riter och platser i mångfaldens Sverige* och nu bildades också formellt ett nätverk runt projektet. Nätverket kommer att ha administrativt säte på

Mångkulturellt centrum och kunna nås via vår webbplats www.mkc.botkyrka.se. Nästa inplanerade aktivitet är en metodkurs som förläggs på Mångkulturellt centrum våren 2003 och arrangeras av Samdok i samarbete med Mångkulturellt centrum och Nordiska museet.

Charlotte Hyltén-Cavallius är intendent vid Mångkulturellt centrum i Botkyrka
lotta.hylten-cavallius@eden.grace.se